

Plan Documentation for the New Open Space in the Housing Ensemble

Karin Theunissen en Sebastiaan Kaal

The plan documentation for the new open space in the housing ensemble comprises a set of recent projects and some historical reference points. The documentation sets out to facilitate a comparative analysis of the various projects. For this purpose the projects have all been newly drawn and photographed, using both documentation supplied by the architecture offices involved and archival material. The characteristic features and the internal cohesion of the new open space within these developments have been the guiding principle here. The drawing technique is based on the method used in the *Atlas of the Dutch Urban Block*. The emphasis within this documentation lies on the form and the meaning of the open space within the housing block or ensemble. The principal plan depicts the ground-floor level, showing the interiors of the ground-floor dwellings as well as the design of the new open space. The focus is on the relationship between the dwellings and their place within the development and the relationship between the block structure and the dwelling typology. Both the architectural coherence and the wider context have been mapped. The morphological unity of the projects has been sketched within the wider urban structure to show the relationship with the city.

The set of contemporary residential ensembles comprises the widest possible range of variations on the new open space. The examples in question can be found at very distinct locations: the city centre, special settings such as former industrial sites and outside the city, either as part of Vinex neighbourhoods or in rural areas. This collection also illustrates the differences in density, the mix of target groups, typology and architecture. We look at the following 8 projects:

De Grote Hof, Pijnacker-Nootdorp – Rapp + Rapp (1998-2006)
 Block 23 IJburg, Amsterdam – various architects: De Architecten Cie., Dick van Gameren architecten, VMX architects (2000-2005)
 Block 24 IJburg, Amsterdam – various architects: Meyer en Van Schooten Architecten, Claus en Kaan architecten, ANA architecten (1999-2005)
 Schuttersveld, Delft – Geurst & Schulze Architecten (2001-2003)
 Monnikhof, Groningen – S333 Architecture + Urbanism (1998-2002)
 Zwanenwoud, Heerenveen – Soeters Van Eldonk Architecten (1998-2002)
 Rietlanden, Amsterdam – Venhoeven CS (1995-2001)
 Mariaplaats, Utrecht – Bob van Reeth AWG (1994-1998)

The characteristics of this collection of contemporary projects are discussed at length in the articles by Karin Theunissen and by Like Bijlsma and Nynke Jutten. The articles are accompanied by analytical drawings that were produced in conjunction with this plan documentation. Each of these series of analytical drawings considers the new open space from different angles. The autonomous series have been printed alongside the texts.

These series of drawings can also be seen as mapping out

the sequence from the large scale of the city to the smallest scale of the architectural detail:

- 1 The new open space within the network of the urban space
- 2 The new open space within the network of internal spaces in the city
- 3 The shape of the new open space – two-dimensional
- 4 The shape of the new open space – three-dimensional
- 5 The living space and the transitional zone vis-à-vis the new open space
- 6 The architectural design of the collective elements
- 7 Formal versus informal: cross sections and views across the new open space and adjacent buildings

The set of recent projects has been supplemented with four historical projects, which have been documented in the same way. They may be seen as epitomizing moments in the debate about the relationship between housing, public space and the city. The four projects are in no way intended to present an exhaustive overview of the historical experiments with the closed perimeter block and the collective or public space; however, they do provide starting points for the process of identifying the continuity and the differences between past and more recent projects. The following projects are included:

Het Pentagon, Amsterdam – Theo Bosch and Aldo van Eyck (1975-1983)
 De Kasbah, Hengelo – Piet Blom (1966-1974)
 Veronesestraat, Amsterdam – Architectenbureau Eduard Cuyppers, K. van Geijn and H.J.A. Bijlard (1928-1929)
 Tuinwijk-Zuid, Haarlem – J.B. van Loghem (1918-1922)

Plandocumentatie van de nieuwe open ruimte in het woonensemble

Karin Theunissen en Sebastiaan Kaal

De plandocumentatie van de nieuwe open ruimte in het woonensemble omvat een reeks recente projecten en een aantal historische referenties. Deze documentatie beoogt een vergelijkende analyse tussen de verschillende projecten mogelijk te maken. Daartoe zijn op basis van door de betreffende bureaus aangeleverde documentatie en aan de hand van historisch archiefmateriaal alle projecten opnieuw getekend en gefotografeerd. De karakteristiek en samenhang van de nieuwe open ruimte in de ensembles is daarbij richtinggevend geweest. De tekentechniek ligt in het verlengde van de methodiek van de *Atlas van het Hollandse Bouwblok*. In deze documentatie ligt de nadruk bij de vorm en de betekenis van de open ruimte binnen het ensemble. De belangrijkste tekening is de plattegrond van het ensemble op maaiveld-niveau. In deze tekening worden de interieurs van de beganegrondwoningen aangegeven evenals de inrichting van de nieuwe open ruimte. De nadruk in deze tekeningen komt zo te liggen op de relatie tussen de woningen en de ligging in het ensemble, ofwel de relatie tussen de blokstructuur en de typologie van de woningen. Naast de architectonische samenhang is ook de ruimere, stedenbouwkundige situatie in kaart gebracht. De morfologische eenheid van de ensembles is in de stedelijke structuur getekend om zo de samenhang met de stad te tonen.

De reeks van eigentijdse woonensembles omvat een zo breed mogelijk scala aan varianten op de nieuwe open ruimte. Het gaat om voorbeelden op geheel diverse locaties: binnenstedelijk, op bijzondere locaties als voormalige bedrijventerreinen, en buiten de stad, als onderdeel van de Vinex-opgave of in het landelijk gebied. De reeks demonstreert ook de voorkomende verschillen in dichtheid, menging van doelgroepen, typologie en architectuur. Het gaat om de volgende 8 projecten:

De Grote Hof, Pijnacker-Nootdorp – Rapp + Rapp (1998-2006)
 Blok 23 IJburg, Amsterdam – diverse architecten:
 De Architecten Cie., Dick van Gameren architecten, VMX architects (2000-2005)
 Blok 24 IJburg, Amsterdam – diverse architecten:
 Meyer en Van Schooten Architecten, Claus en Kaan architecten, ANA architecten (1999-2005)
 Schuttersveld, Delft – Geurst & Schulze Architecten (2001-2003)
 Monnikhof, Groningen – S333 Architecture + Urbanism (1998-2002)
 Zwanenwoud, Heerenveen, Soeters Van Eldonk Architecten (1998-2002)
 Rietlanden, Amsterdam – Venhoeven CS (1995-2001)
 Mariaplaats, Utrecht – Bob van Reeth AWG (1994-1998)

samenhang met deze plandocumentatie zijn geproduceerd. In deze analysetekeningen worden de ensembles als reeksen getekend, waarbij de nieuwe open ruimte steeds op andere aspecten wordt bekeken. De reeksen staan op zichzelf en zijn apart weergegeven bij de teksten.

De reeksen kunnen echter ook worden gelezen als doorgaande serie vanaf de grotere schaal van de stad naar de kleinste schaal van architectonische detaillering:

- 1 De nieuwe open ruimte binnen het netwerk van de stedelijke ruimte
- 2 De nieuwe open ruimte binnen het netwerk van binnenruimten in de stad
- 3 De vorm van de nieuwe open ruimte, tweedimensionaal
- 4 De vorm van de nieuwe open ruimte, driedimensionaal
- 5 De positie van woonruimte en overgangszone in relatie tot de nieuwe open ruimte
- 6 De architectonische vormgeving van de collectieve elementen
- 7 Formeel versus informeel: doorsneden en aanzichten over de nieuwe open ruimte en aanliggende bebouwing

Vier historische projecten, zijn aan de reeks recente projecten toegevoegd en op eenzelfde wijze gedocumenteerd. Deze kunnen als kenmerkende momenten in de discussie over de relatie tussen woningbouw, publieke ruimte en de stad worden geïnterpreteerd. De vier projecten zijn geenszins bedoeld als een volledig overzicht van de experimenten met het gesloten bouwblok en de collectieve of openbare ruimte uit het verleden; wel geven ze aanknopingspunten om de continuïteit en het verschil tussen voorgaande en deze recente projecten te benoemen. Het gaat om de volgende projecten:

Het Pentagon, Amsterdam – Theo Bosch en Aldo van Eyck (1975-1983)
 De Kasbah, Hengelo – Piet Blom (1966-1974)
 Veronesestraat, Amsterdam – Bureau Eduard Cuypers, K. van Geijn en H.J.A. Bijlard (1928-1929)
 Tuinwijk-Zuid, Haarlem – J.B. van Loghem (1918-1922)

De kenmerken van de verzameling van eigentijdse projecten worden uitvoerig besproken in de artikelen van Karin Theunissen en Like Bijlsma en Nynke Jutten. Hiervoor zijn diverse analysetekeningen gemaakt die in